

RAPORT

**privind punerea în aplicare a măsurilor
provizorii de echilibrare de către
SRL „Moldovatrangaz”
în conformitate cu prevederile Codului
rețelelor de gaze naturale aprobat prin
Hotărârea ANRE nr. 420/2019**

CUPRINS:

I.	INTRODUCERE	3
II.	STADIULUI DE DEZVOLTARE ȘI A LICHIDITĂȚII PIEȚEI ANGRO A GAZELOR NATURALE PE TERMEN SCURT	4
	2.1 Numărul de tranzacții încheiate la punctul virtual de tranzacționare și numărul de tranzacții în general;	6
	2.2 Diferențele dintre cerere și oferte și cantitatea acestor oferte	6
	2.3 Numărul de participanți cu acces la piața angro a gazelor naturale pe termen scurt	7
	2.4 Numărul de participanți care au fost activi pe piața angro a gazelor naturale pe termen scurt într-o anumită perioadă de timp	7
III.	MĂSURI PROVIZORII	7
IV.	MOTIVELE APLICĂRII MĂSURILOR PROVIZORII	7
	4.1 Explicația motivelor pentru care stadiului de dezvoltare a pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt justifică aplicabilitatea unor astfel de măsuri	7
	4.2 Evaluarea modului în care măsurile vor spori lichiditatea pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt	8
	4.2.1. Crearea Platformei de echilibrare	8
	4.2.2. Serviciile de Echilibrare	11
	4.2.3. Aplicarea toleranței	11
	4.2.4. Plata provizorie pentru dezechilibru	12
	4.2.4.1. Stabilirea și valoarea securității financiare	13
V.	MĂSURI DE SUBSTITUIRE ȘI ELIMINARE A MĂSURILOR PROVIZORII	14
	5.1 Descrierea măsurilor care vor fi luate în scopul eliminării măsurilor provizorii	14
	5.2 Evaluarea calendarului de punere în aplicare a măsurilor provizorii	14
	5.3 Criteriile utilizate pentru stabilirea măsurilor provizorii	14

I. INTRODUCERE

Operatorul sistemului de transport al gazelor naturale "Moldovatrangaz" SRL, desemnat în calitate de Entitate de echilibrare (EE) în condițiile Hotărârii ANRE nr. 214 din 18.05.2021, a luat act de cerințele legale cu privire obligațiile ce-i revin în zona de echilibrare a Republicii Moldova, și constată necesitatea aplicării măsurilor provizorii de echilibrare reglementate în Titlul VI, Capitolul X din Codul Rețelelor gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 420/2019 din 22.11.2019 (în continuare Codul rețelelor).

„Moldovatrangaz” SRL, în conformitate cu cadrul legal de reglementare, desfășoară activități menite să asigure implementarea instituțională a Entității de echilibrare (EE) și mecanismele optime pentru asigurarea echilibrării rețelelor de gaze naturale din zona de echilibrare a Republicii Moldova aplicabile în raport cu participanții la piața gazelor naturale.

În această ordine de idei, conducându-ne de prevederile Titlului VI din Codul rețelelor și Regulile pieței gazelor naturale aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 534/2019 (în continuare Regulile pieței gazelor naturale), SRL „Moldovatrangaz” prezintă *Raportul privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare, în conformitate cu prevederile Codului rețelelor.*

Termenul de depunere a Raportului și domeniul de aplicare al acestuia sunt reglementate de dispozițiile Titlului VI, Capitolul X, secțiunea 2 din Codul rețelelor.

Entitatea de Echilibrare are obligația de a asigura elaborarea și implementarea măsurilor provizorii prescrise de Codul rețelelor, în absența unei lichidități suficiente a pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt. Acțiunile de echilibrare întreprinse de „Moldovatrangaz” SRL în condițiile măsurilor provizorii propuse, au ca obiectiv inițierea și susținerea dezvoltării factorilor de lichiditate a pieței angro pe termen scurt.

Codul rețelelor reglementează aplicarea următoarelor măsuri provizorii:

- Platforma de echilibrare;
- Serviciile de echilibrare;
- Aplicarea toleranțelor;
- Plata provizorie pentru dezechilibru.

Pct. 603 sbpct 1 din Codul rețelelor stabilește că prezentul Raport urmează să includă o descriere a stadiului de dezvoltare și a lichidității pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt la momentul întocmirii Raportului, măsurile provizorii care urmează a fi aplicate, motivele aplicării măsurilor provizorii și o descriere a măsurilor care vor fi luate în scopul eliminării respectivelor măsuri.

Următoarele capitole ale prezentului Raport includ acțiunile preconizate a fi implementate de către „Moldovatrangaz” SRL în contextul măsurilor provizorii propuse, inclusiv o scurtă descriere a stării actuale a sistemului de echilibrare

II. STADIULUI DE DEZVOLTARE ȘI A LICHIDITĂȚII PIEȚEI ANGRO A GAZELOR NATURALE PE TERMEN SCURT

Stadiul de dezvoltare a lichidității pieței angro a gazelor naturale este la etapa incipientă de dezvoltare fiind caracterizată de:

- numărul redus al Utilizatorilor de Sistem (US) în calitate de potențiali participanți la respectiva piața de gaze naturale;
- lipsa unei piețe angro a gazelor naturale pe termen scurt;
- lipsa unei platforme de tranzacționare a gazelor naturale;
- creșterea prețurilor de achiziție a gazelor naturale pe piețele angro internaționale;
- lipsa integrării pieței naționale de gaze naturale în piețele regionale;
- procurarea exclusivă de gaze naturale prin intermediul contractelor pe termen lung. În anul 2021, contractul privind aprovizionarea cu gaze naturale a Republicii Moldova, încheiat între SA „Moldovagaz” și SAP „Gazprom” a fost prelungit pentru o perioadă de 5 ani.

Conform Raportului privind activitatea ANRE în anul 2020¹, volumul total de gaze naturale importat/procurat a constituit 1127 mil. m³. De menționat că, în unele localități din raionul Cantemir sunt utilizate și gazele naturale autohtone, însă, volumele extrase și furnizate sunt foarte mici, de până la 0.1 mil. m³.

Participanții de bază pe piața gazelor naturale din Republica Moldova (conform Registrului de licențiere la situația din 12.01.2022 publicat pe pagina web a ANRE²):

1) SA „Moldovagaz” - întreprindere integrată pe verticală, care desfășoară activitatea de furnizare a gazelor naturale (în condițiile obligației de serviciu public), precum și deține 100% cotă parte în întreprinderile afiliate de transport și distribuție a gazelor naturale. Acționarii săi sânt SAP „Gazprom” (50%), Agenția Proprietății Publice a Republicii Moldova (35,33%), autoritățile regionale din regiunea transnistreană (13,44%) și alți acționari (1,23%);

2) 2 operatori ai sistemului de transport (OST) în partea dreaptă a Nistrului: SRL „Moldovatrangaz” și SRL „Vestmoldrangaz” ;

3) 24 operatori ai sistemelor de distribuție (OSD);

4) 24 furnizori;

5) 1 OST (fără licență, întreprinderile din regiunea transnistreană din domeniul gazelor naturale nu sunt reglementate de autoritățile moldovenești) în partea stângă a Nistrului – SRL „Tiraspolrangaz” (societate afiliată „Moldovagaz” SA).

Ponderea fiecărei companii pe piața gazelor naturale din Moldova este diferită, deoarece numărul consumatorilor fiecărei companii este diferit. În același timp, structura consumatorilor și nivelul consumului lor este diferit.

Consumul de gaze naturale este concentrat în capitala Republicii Moldova – Chișinău, care consumă 59,5% din cantitatea totală de gaze naturale, și în mun.Bălți, care consumă 9,3% din consumul total al Republicii Moldova. Gazele naturale consumate în Moldova sânt utilizate predominant în sectorul energetic (CET-uri, centrale termice) – 35,5%, în

¹ <https://www.anre.md/raport-de-activitate-3-10>

² <https://www.anre.md/registrul-de-licentiere-3-261>

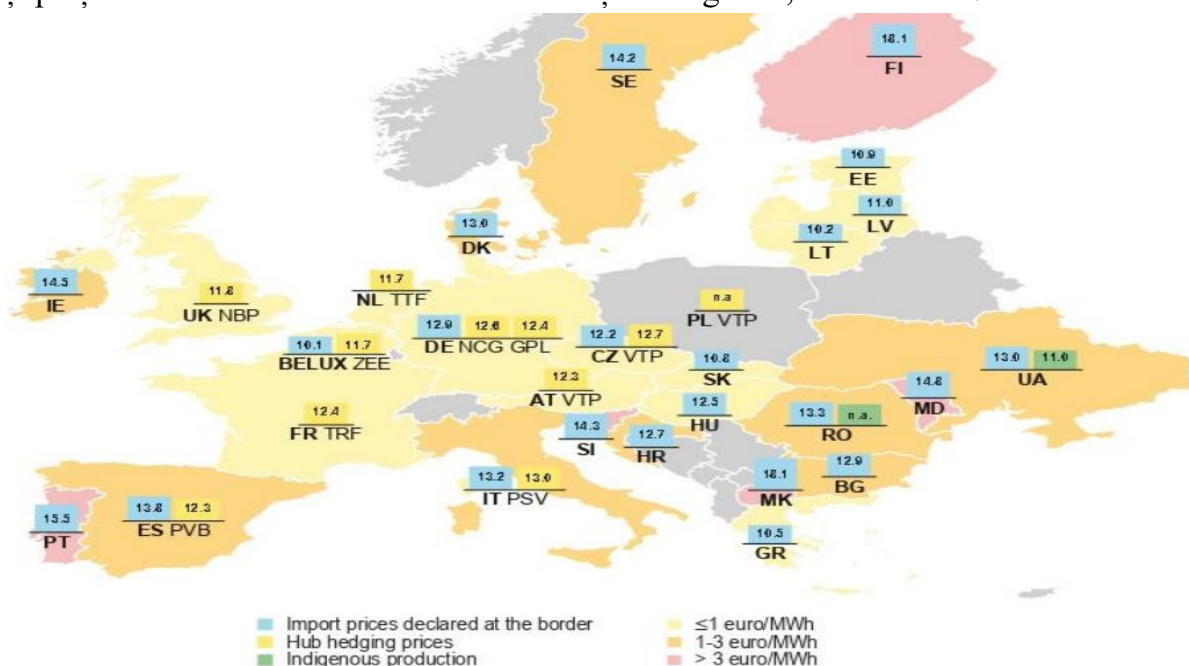
sectorul rezidențial (consumatori casnici) – 35,6%, alți agenți economici – 24,9% și instituții publice – 4,0%.

Conform prevederilor art. 11 și 89 din Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, prin Hotărârea ANRE nr. 487 din 20.12.2019 a fost impusă obligația de serviciu public de furnizare a gazelor naturale la preturi reglementate, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat, către 11 titulari de licență pentru furnizarea gazelor naturale.

Întru executarea art. 90 alin. (2) din Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, prin Hotărârea ANRE nr. 444 din 12.10.2021, ANRE a impus companiei SA „Moldovagaz”, obligația de serviciu public de furnizare de ultimă opțiune a gazelor naturale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, pentru o perioadă de 3 ani.

Reieșind din faptul că, în Republica Moldova gazele naturale se importă dintr-o singură sursă, de un singur furnizor care furnizează gaze naturale la prețuri reglementate și deoarece, actualmente, nu există surse și furnizori alternativi de import al gazelor naturale, în conformitate cu Hotărârea ANRE nr. 408/2011, piața gazelor naturale din Republica Moldova este considerată ca fiind necompetitivă.

Lichiditatea scăzută și prețurile ridicate pe piața angro a gazelor naturale din Republica Moldova comparativ cu alte țări din regiune, sunt cu siguranță indicatori pentru o slabă integrare a pieței. Eforturile pentru o mai bună integrare a piețelor de gaze din UE și Comunitatea Energetică ar trebui să contribuie la creșterea lichidității și la convergența prețurilor. Mai jos, se prezintă costurile medii estimate de furnizare a gazelor naturale în UE și părțile contractante la Tratatul Comunității Energetice, Euro/MWh³.

Sursa: ACER, 2020 MMR Gas Wholesale, iulie 2021

Tarifele (intrare-ieșire) pentru accesul la rețeaua de transport precum și metodologiile utilizate pentru calcularea acestora influențează semnificativ comerțul cu gaze, lichiditatea și concurența. În perioada 2020-prezent sunt aplicate tarifele provizorii pentru serviciul de transport al gazelor naturale prestat de S.R.L. „Moldovatrangaz”, aplicabile până la

³ <https://energy-community.org/documents/ECRB.html>

aprobarea tarifelor în baza prevederilor metodologice noi, în conformitate cu prevederile Hotărârii ANRE nr. 536/2019. Astfel, pentru alți utilizatori de sistem, fluxurile transfrontaliere și în regim de tranzit, în cazul transportării gazelor naturale în regim standard este aprobat tariful - 205,55 lei/1000 m³/100 km (fără TVA), fiind considerabil mai mare comparativ cu tariful aplicat până în anul 2019 de 32,32 lei/1000 m³ (fără TVA), aprobat în conformitate cu prevederile Hotărârii ANRE nr. 88/2018, ceea ce are un impact negativ asupra dezvoltării lichidității pieței angro a gazelor naturale. Acest fapt se datorează în mare parte reducerii fluxurilor de gaze naturale tranzitate prin conducta Trans-Balcanică.

Lichiditatea pieței angro a gazului pe termen scurt din Republica Moldova se situează la un nivel insuficient promovării concurenței, conform principiilor generale stabilite de Codul rețelelor.

2.1 Numărul de tranzacții încheiate la punctul virtual de tranzacționare și numărul de tranzacții în general

Dat fiind faptul că Punctul virtual de tranzacționare (PVT) nu a fost instituit, constituind o prioritate a Entității de echilibrare (EE), în conformitate cu prevederile Planului de acțiuni privind implementarea de către EE a Codului rețelelor și Regulilor pieței gazelor naturale, implementarea oricăror acțiuni aferente PVT, inclusiv tranzacțiile la PVT, până la instituirea funcțională a acestuia în conformitate cu actele de reglementare sunt inaplicabile. Instituirea PVT de către EE se preconizează pentru trimestrul IV, 2022.

În anul 2021, în scopul asigurării echilibrării rețelelor de transport gaze naturale și acoperirii dezechilibrelor negative înregistrate de SA „Moldovagaz”, SRL „Moldovatrangaz” a efectuat 8 tranzacții de vânzare-cumpărare a gazelor naturale, în volum de aproximativ 24,5 milioane m³, în conformitate cu prevederile Hotărârilor ANRE nr. 220 din 20.05.2021 și nr. 465 din 22.10.2021 cu privire la decontarea dezechilibrelor din rețeaua de transport al gazelor naturale a SRL „Moldovatrangaz”, precum și a Dispozițiilor nr. 1 din 22.10.2021 și nr. 5 din 19.11.2021 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova.

Totodată, echilibrarea rețelelor de transport gaze naturale a fost gestionată de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova prin Dispozițiile sale, care a reglementat raporturile contractuale între SA „Moldovagaz” și SA „Energocon”.

2.2 Diferențele dintre cerere și oferte și cantitatea acestor oferte

În contextul cererii sporite de gaze naturale determinate de temperaturile joase pentru perioada martie-aprilie, precum și a deficitului de gaze înregistrat în luna octombrie 2021, în anul 2021 a fost înregistrată o diferență dintre cererea și oferta gazelor naturale de aproximativ 36,5 milioane m³.

Acoperirea respectivelor diferențe/dezechilibrelor negative au fost reglementate prin hotărârile ANRE și Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, prin implicarea SRL „Moldovatrangaz”, SA „Moldovagaz” și SA „Energocon”.

2.3 Numărul de participanți cu acces la piața angro a gazelor naturale pe termen scurt

Potrivit Raportului ECRB privind monitorizarea pieței angro de gaze naturale din țările Părți contractante ale Comunității Energetice, 2021 s-a calculat indicatorul nivelului de concentrare a piețelor pentru evaluarea performanței piețelor angro de gaze naturale. Potrivit Raportului, nivelul de concentrare a pieței (Herfindahl- Hirschmann Index) calculat pentru anul 2020, a constituit:

Georgia	4,385
Moldova	10,000
Macedonia de Nord	10,000
Serbia	8,042
Ucraina	4,026

Indicatorii prezentați mai sus denotă că în Republica Moldova indicatorul de concentrare a pieței este unul din cele mai înalte din țările membre ale Comunității Energetice.

În concluzie, lipsa unei piețe angro a gazelor naturale pe termen scurt, determină și lipsa participanți la această piață.

2.4 Numărul de participanți care au fost activi pe piața angro a gazelor naturale pe termen scurt într-o anumită perioadă de timp

Potrivit Raportului ECRB privind monitorizarea pieței angro de gaze naturale în Comunitatea Energetică pentru anul 2020, la Punctele de interconectare a RM s-au raportat 21 shipperi. Volumul total de gaze naturale procurate în anul 2020 s-a majorat cu 69,3 mil. m³ (6,6 %) comparativ cu anul precedent și constituie 1127,0 mil. m³.

În anul 2020, gazele naturale procurate de la S.A.P. „Gazprom” au constitui 1126,3 mil. m³, iar cele procurate de la S.A. „CIS GAZ” în mărime de 0,6 mil. m³.

III. MĂSURI PROVIZORII

Măsurile provizorii de implementare a normelor privind echilibrarea, sunt reglementate de Planul de acțiuni privind implementarea de către EE a Codului rețelelor gazelor naturale și Regulilor pieței gazelor naturale (pct. 2 din Hotărârea ANRE nr. 214 din 18.05.2021).

Măsurile provizorii de echilibrare includ:

- Crearea unei platforme de echilibrare;
- Utilizarea serviciilor de echilibrare;
- Aplicarea toleranței;
- Plata provizorie pentru dezechilibru.

IV. MOTIVELE APLICĂRII MĂSURILOR PROVIZORII

4.1 Explicația motivelor pentru care stadiului de dezvoltare a pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt justifică aplicabilitatea unor astfel de măsuri

Absența unui nivel suficient de lichiditate a pieței angro a gazelor naturale în ceea ce privește produsele standardizate pe termen scurt (PSTS) așa cum prevede pct. 599 din Codul rețelelor și pct. 88 din Regulile pieței gazelor naturale, precum și lipsa accesului la o platformă de tranzacționare, determină sarcina EE de a pune în aplicare măsurile provizorii stipulate în Capitolul X al Codului rețelelor.

Cu toate că, conform Registrului de licențiere la situația din 12.01.2022 publicat pe pagina web a ANRE, sunt înregistrați 24 de furnizori ai gazelor naturale, majoritatea din ei nu sunt activi pe piața gazelor naturale din Republica Moldova, iar cererea de gaze la nivel național este acoperită în proporție de peste 90% de un singur furnizor.

În conformitate cu Hotărârea ANRE nr. 408/2011, piața de gaze naturale în Republica Moldova este stabilită drept necompetitivă din cauza existenței unei singure surse de import, acesta fiind realizat de către furnizorul – SA „Moldovagaz”.

Astfel, ținând cont de cele expuse mai sus, se preconizează aplicarea, în perioada tranzitorie de implementare a mecanismelor de echilibrare, a măsurilor provizorii descrise în capitolul III al Raportului.

4.2 Evaluarea modului în care măsurile vor spori lichiditatea pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt

Avantajele aplicării de către EE a măsurilor provizorii descrise mai sus, includ, dar nu se limitează la:

- securitatea aprovizionării cu gaze naturale, evitând riscurile aferente activității de transport atât pentru OST cât și pentru US;
- facilitarea accesului US la piața gazelor naturale;
- facilitarea transferului cantităților de gaze naturale între US în scopul echilibrării propriilor portofolii, în condițiile prevăzute în Capitolul X, Codul rețelelor;
- crearea unor condiții transparente, echitabile și nediscriminatorii de stabilire a relațiilor comerciale între US, precum și între EE și US;
- creșterea eficienței economice și a competitivității între participanții la piața gazelor naturale;
- integrarea pieței gazelor naturale din Republica Moldova pe piața regională care va contribui la creșterea lichidității, prin dezvoltarea surselor de aprovizionare.

În continuare vom realiza o descriere pe compartimente a impactului măsurilor provizorii de reglementare:

4.2.1 Crearea Platformei de echilibrare

Potrivit pct. 608 din Codul rețelelor, atunci când piața angro a gazelor naturale pe termen scurt are sau se anticipează că va avea o lichiditate insuficientă sau atunci când produsele temporare și cele de localizare de care are nevoie EE nu pot fi achiziționate în mod rezonabil pe această piață, se instituie o platformă de echilibrare în scopul echilibrării.

Regulile pieței gazelor naturale stabilesc, în pct. 70 posibilitatea EE de a crea o platformă de echilibrare sub formă de platformă de tranzacționare în care EE acționează în

calitate de contrapante la toate tranzacțiile din zona de echilibrare a RM în conformitate cu normele de echilibrare aplicabile.

Entitatea de echilibrare va realiza operațiuni și tranzacții în scopul desfășurării acțiunilor de echilibrare prin intermediul unor platforme electronice care să asigure echilibrarea comercială a utilizatorilor de sistem pe baza dezechilibrelor calculate de EE.

O descriere aproximativă a platformelor de echilibrare și tranzacționare care poate funcționa după principiile următoare:

I Principiile Platformei de tranzacționare pentru echilibrarea de sistem

În scopul echilibrării fizice a sistemului de transport operat de "Moldovatrangaz" SRL, va operaționaliza o platforma de tranzacționare pe care va putea achiziționa gaze naturale.

"Moldovatrangaz" SRL poate plasa și accepta, incluzând dreptul de revizuire și de retragere, oferte pentru achiziționarea gazelor naturale necesare pentru a răspunde fluctuațiilor sistemului, în conformitate cu termenii și condițiile aplicabile platformei de tranzacționare.

Pentru lansarea la tranzacționare a gazelor naturale, "Moldovatrangaz" SRL transmite un Ordin inițiator, cu menționarea cel puțin a următoarelor elemente:

- cantitatea pe care intenționează să o achiziționeze, exprimată în MWh;
- prețul de pornire a licitației (obligatoriu);
- contractul propus, care va conține și profilul constant de livrare (graficul de livrări);
- orice alte informații și / sau documente considerate necesare pentru claritatea și transparența procesului de licitare.

Principiile Platformei de tranzacționare (PE) pentru echilibrarea de sistem. Contractul propus se adjudecă prin licitație, astfel:

Faza I Plasarea ordinului inițiator și a ordinelor de sens contrar.

Faza II Ordinele introduse pot fi întreținute după cum urmează:

în cazul Ordinului inițiator:

- modificarea prețului;
- modificarea cantității;
- modificarea perioadei de valabilitate a Ordinului.

în cazul Ordinului de sens contrar:

- îmbunătățirea prețului (reducere în cazul Ordinelor de vânzare, respectiv creștere în cazul Ordinelor de cumpărare);
- modificarea cantității;
- modificarea perioadei de valabilitate a Ordinului.

Faza III În această fază, numai participantul inițiator mai poate întreține Ordinul.

Faza IV Corelarea ordinelor conform algoritmilor și închiderea tranzacției.

II Principiile generale ale platformei de echilibrare (PE)

Rolul Contrapărții:

- Participarea efectivă la tranzacționare este anonimă și este permisă participanților la PE în limita garanțiilor de validare calculate înainte de începutul sesiunii de tranzacționare.
- OST comunică Contrapărții dezechilibrele participanților la PE.
- Contrapartea calculează garanțiile, administrează platforma de tranzacționare și notifică OST tranzacțiile încheiate.

- Contrapartea asigura si procesul de facturare si decontare financiara a tranzacțiilor, pe baza unui mandat de decontare directa.

Rolul OST:

- Calculează dezechilibrul fiecărui participant (PRE), aferent fiecărei zile de tranzacționare;
- Comunica, in ziua D, dezechilibrul fiecărui participant aferent zilei D-1 către Contraparte;
- Comunica participanților in ziua D+1 dezechilibrul final aferent zilei D-1, după închiderea tranzacționării din ziua D pe PE
- Elaborează si aplica tarife de dezechilibru participanților care rămân in dezechilibru in D+1

Principiile comerciale ale PE

- Participanții depun garanții (de regula scrisori de garanție bancara), in limita cărora pot tranzacționa pe PE;
- Toate tranzacțiile se încheie cu contraparte centrala, care se interpune ca vânzător pentru comparator si ca comparator pentru vânzător, prin novație, si notifica tranzacțiile către OST;
- Contrapartea asigura decontarea tranzacțiilor de pe PE prin mandat de debit direct.

Modul de funcționare tehnica a PE

- Se organizează cate o sesiune de tranzacționare aferenta fiecare zile gaziere.
- Se tranzacționează produsul Dezechilibru D-1 in ziua D, intre orele 15-17.

Transmiterea ofertelor

- Participanții pot introduce oferte doar in limita Dezechilibrului D-1 calculat de OST si doar pe sensul acestuia, respectiv vânzare in caz de „excedent“ si cumpărare in caz de „deficit“. Ofertele care nu corespund acestor reguli sunt invalidate automat de platforma si participanții sunt atenționați.
- Ofertele introduse si validate sunt actualizate si ordonate automat de sistemul de tranzacționare, in timp real, in funcție de cel mai bun preț, crescător pentru ofertele de vânzare si descrescător pentru ofertele de cumpărare si in funcție de marca de timp in cadrul ofertelor de același tip care au același preț.
- In aceasta etapa de transmitere a ofertelor nu se încheie tranzacții. Sistemul de tranzacționare calculează si afișează automat, pe baza ofertelor active, pretul de echilibru si surplusul de oferta. Aceste informații sunt actualizate in mod automat de fiecare data când un ordin este introdus/modificat/retras/anulat.

Realizarea tranzacțiilor

- Tranzacțiile se realizează la Prețul de Închidere a Pieței (PIP), definit in procedura operaționala a platformei. Platforma calculează acest preț pe baza algoritmilor proprii, corelează ofertele si încheie tranzacțiile pe baza ofertelor corelate.
- In termen de maximum 45 de minute de la închiderea pieței de echilibrare din ziua D, OST informează participanții in legatura cu dezechilibrul final din ziua gaziera D-1, iar dezechilibrul zilnic final se calculează de catre OST cu luarea in considerare a cantităților tranzacționate pe PE.

Decontarea financiara

- După închiderea PE începând cu orele 17:15 ale zilei D, platforma transmite către participanți si OST raportul tranzacțiilor efectuate cu livrare in ziua D-1.

- Pana la orele 10:00 ale zilei D+1, Contrapartea transmite notificările de Debit Direct către banca de cont central. Contul Participantului cumpărător este debitat/creditat conform tranzacțiilor efectuate.
- limita maxima de timp pentru achitarea de către Participantul cumpărător prin debit direct a cuantumului obligațiilor rezultate din tranzacțiile sale este de 2 (doua) zile bancare. In caz contrar, Contrapartea va notifica participantul si va trece la executarea garanțiilor pana la concurenta achitării sumelor datorate in ziua D+5.

4.2.2 Serviciile de Echilibrare

Atunci când EE poate demonstra că, datorită unei capacități de interconectare insuficiente între zonele de echilibrare, o platformă de echilibrare nu poate conduce la o creștere a lichidității pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt și nu poate permite EE să întreprindă acțiuni de echilibrare eficiente, aceasta poate utiliza o alternativă, cum ar fi serviciile de echilibrare care fac obiectul aprobării de către Agenție. Termenii și condițiile contractelor privind furnizarea serviciilor de echilibrare sunt prevăzute în Regulile pieței gazelor naturale.

Serviciile de echilibrare reprezintă serviciile prestate unui OST (EE) în bază de contract, necesare pentru îndeplinirea acțiunilor de echilibrare.

Serviciile de echilibrare urmează a fi achiziționate într-un mod bazat pe piață, prin intermediul unei proceduri de licitație publică, transparentă și nediscriminatorie, în conformitate cu Regulile pieței gazelor naturale.

4.2.3 Aplicarea toleranței

Conform pct. 618 din Codul rețelelor, nivelul de toleranță reprezintă cantitatea minimă de gaze naturale care urmează să fie cumpărată sau vândută de către fiecare US la un preț de referință (mediu ponderat).

Conform prevederilor Codului rețelelor, nivelul de toleranță zilnică reprezintă suma până la care dezechilibrele portofoliului de echilibrare sunt decontate la prețul de referință, determinat ca măsură provizorie până când nu există suficientă lichiditate de piață.

Dacă rămâne o cantitate de gaze naturale care depășește nivelul de toleranță, ce face parte din cantitatea de dezechilibru zilnic a fiecărui utilizator de sistem, aceasta este vândută sau cumpărată la PVT.

Conform pct. 616 din Codul rețelelor, toleranțele se aplică:

- numai în măsura în care sunt necesare și pe durata minimă necesară;
- cu privire la cantitatea de dezechilibru zilnic a utilizatorilor de sistem;
- pe bază transparentă și nediscriminatorie.

Nivelurile de toleranță zilnică urmează a fi determinate în conformitate cu pct. 157 din Regulile pieței gazelor naturale:

- 1) pentru consumatorii finali cu MPZ, 5% din cantitatea totală MPZ alocată pentru ziua gazieră;
- 2) pentru consumatorii finali MZ, 10% din cantitatea totală MZ alocată pentru ziua gazieră;
- 3) și, în cazul în care dezechilibrul zilnic este:

a) negativ (intrări < ieșiri diferența cu care cantitatea prognozată pentru consumatorii MNZ este mai mică decât valoarea alocată pentru consumatorii MNZ, pentru ziua gazieră.

b) pozitiv (intrări > ieșiri), diferența cu care cantitatea prognozată pentru consumatorii MNZ depășește valoarea alocată pentru consumatorii MNZ pentru ziua gazieră.

Aplicarea normelor de toleranță zilnică vor facilita accesul US la sistemul rețelelor de transport a gazelor naturale prin:

- gestionarea/ajustarea portofoliilor de echilibrare a US;
- reducerea riscului la care este expus utilizatorul de sistem în gestionarea echilibrului dintre intrările și ieșirile sale;
- stimularea US în vederea identificării și stabilirii mecanismelor optime de determinare a cantităților gazelor naturale preconizate pentru transport, inclusiv a mecanismelor asiguratorii.

4.2.4. Plata provizorie pentru dezechilibru

Dezechilibrul zilnic, se calculează cu formula:

$$Q_D = A(i) + T(C) - T(V) - A(e)$$

în care:

A(i) - alocarea în punctele de intrare la care US a rezervat capacitate;

A(e) - alocarea în punctele de ieșire la care US a rezervat capacitate;

T(C) - notificarea în PVT a unei tranzacții de cumpărare efectuate de US;

T(V) - notificarea în PVT a unei tranzacții de vânzare efectuate de US.

Plata pentru dezechilibru se bazează pe cantitatea finală de dezechilibru. În cazul în care US are dezechilibru negativ dar în limitele nivelului de toleranță zilnică, plata în ziua gazieră D-1 ce urmează să fie facturată se va calcula cu formula:

$$P_D = \text{Abs}(Q_D) * P_{cg}$$

unde:

P_D – plata pentru dezechilibru;

Q_D - cantitatea de dezechilibru zilnic a US pentru ziua gazieră D-1;

P_{cg} – prețul de cumpărare a gazelor tranzacționate pe o platforma de tranzacționare, plus toate costurile aferente pentru livrarea gazelor la intrarea în sistemul de transport sau prețul serviciilor de echilibrare stabilit conform contractului de prestare a serviciului de echilibrare.

În cazul în care US are dezechilibru negativ și a depășit limitele nivelului de toleranță zilnică, plata în ziua gazieră D-1 ce urmează să fie facturată se va calcula cu formula:

$$P_D = \text{Abs}(Q_D) * P_{cg} * 1,1$$

În cazul dezechilibrelor pozitive (US va factura EE), se va calcula cu formula:

$$P_D = Q_D * P_{cg} * 0,9$$

4.2.4.1. Stabilirea și valoarea garanției financiare.

Fiecare US trebuie să stabilească o garanție financiară în favoarea Entității de echilibrare, pentru a atenua riscul de neplată de către US a facturilor emise de Entitatea de echilibrare pentru plățile pentru dezechilibru.

Garanția financiară poate fi constituită de către US în una dintre următoarele forme: garanție bancară irevocabilă și necondiționată, plătită la prima solicitare a Entității de echilibrare, emisă de o bancă de renume licențiată să activeze în Republica Moldova.

Un depozit de numerar într-un cont bancar indicat de Entitatea de echilibrare în contractul de echilibrare.

Nivelul garanției financiare (GF) la semnarea acordului de echilibrare se stabilește după următoarea formulă:

$$GF = 10\% * MQ * P_{cg}$$

unde:

MQ: Cantitatea lunară de gaze naturale care urmează să fie retrasă de către US din sistemul de transport, pentru luna cu cea mai mare cantitate de gaze naturale, conform nominalizării anuale a US.

P_{cg} – prețul de cumpărare a gazelor tranzacționate pe o platforma de tranzacționare, plus toate costurile aferente pentru livrarea gazelor la intrarea în sistemul de transport sau prețul serviciilor de echilibrare stabilit conform contractului de prestare a serviciului de echilibrare.

5 Măsuri de substituie și eliminare a măsurilor provizorii

5.1 Descrierea măsurilor care vor fi luate în scopul eliminării măsurilor provizorii

Măsurile provizorii reglementate în prezentul Raport, precum și cele incluse în Planul de acțiuni privind implementarea de către EE a Codului rețelelor și Regulilor pieței gazelor naturale vor fi integral substituite prin implementarea cadrului normativ de reglementare.

Termenul preconizat pentru implementarea măsurilor provizorii este de până la 12.12. 2025, totuși perioada vizată urmează a fi revizuită în funcție de multitudinea factorilor de ordin juridic, organizatoric și funcționali aplicabili.

Implementarea etapizată a cadrului normativ de reglementare, a documentelor contractuale, crearea PVT, a Platformei/platformelor de echilibrare și tranzacționare vizate etc., va determina aplicabilitatea integrală a condițiilor de echilibrare stabilite.

5.2 Evaluarea calendarului de punere în aplicare a măsurilor provizorii

În conformitate cu pct. 602, Secțiunea 1 și pct. 603, alin. 4, Secțiunea 2, Capitolul X, Codul rețelelor, EE va elimina măsurile provizorii cel târziu la expirarea perioadei de cinci ani de la intrarea în vigoare a Titlului VI din Codul rețelelor.

Având în vedere lipsa pieței angro, respectiv lichidității acesteia, „Moldovatrangaz” SRL va aplica măsurile provizorii necesare pe durata maximă prevăzută în lege.

În scopul evaluării conformității măsurilor de punere în aplicare a regulamentului și a aplicării măsurilor provizorii și pentru determinarea următoarelor etape de eliminare a măsurilor provizorii, EE va prezenta în limitele periodice reglementate către ANRE Rapoarte anuale.

5.3 Criteriile utilizate pentru stabilirea măsurilor provizorii

Criteriile utilizate pentru stabilirea măsurilor provizorii rezultă din cadrul juridic de reglementare, complexitatea acestora raportată la practicile altor state cu experiență similară, inclusiv din acțiunile preconizate și necesar a fi întreprinse în scopul creării și creșterii lichidității pieței pe termen scurt, și anume:

- Înființarea unui punct de tranzacționare virtual (PVT) – necesar pentru a permite US (Traderilor) să efectueze schimbul de gaze între ei și să își reducă la minimum zilnic dezechilibrele;
- Integrarea pieței de gaze naturale a RM pe piața regională (în perspectivă inițiativa SEEGAS), fapt care ar contribui la creștea lichidității, și utilizarea diverselor surse și rute, ce oferă oportunități pentru transmiterea unor cantități suplimentare de gaze naturale către și prin tranzitul teritoriului Republicii Moldova.
- Consultarea cu experții NARUC, VIS și din Comunitatea Energetică, referitor la instaurarea unui nivel de toleranță acceptabil pentru US, considerând condițiile de pe piața de gaze naturale a RM.
- Elaborarea planului și măsurilor referitor la aplicarea toleranțelor și calificarea nivelelor de toleranță corespunzătoare.

Principalele criterii includ dar nu se limitează la:

- Cadrul juridic național de reglementare;
- Practicile altor state cu experiență similară;
- Situația în sectorul energetic național și obiectivele principale în conformitate cu Strategia națională în sector;
- Resursele disponibile de dezvoltare a activității reglementate și politicile naționale de susținere a activității întreprinderilor specializate.